

References:

1. Graždanskiy Zakon Latviyskoy Respubliki. Razdel vtoroy. Nasledstvennoe pravo. Prinyat 28 yanvarya 1937 goda. Vstupil v silu 1 sentyabrya 1992 goda. Opublikovan: Ziņotājs, 1992, Nr. 29/30/31. S izmeneniyami i dopolneniyami. [Civil Law of the Republic of Latvia. Section two. Inheritance law. Adopted January 28, 1937. Entered into force on September 1, 1992. Published: Ziņotājs, 1992, Nr.29/30/31. With changes and additions].
2. Graždanskiy Zakon Latviyskoy Respubliki. Razdel tretiy. Veshchnoe pravo. Prinyat 28 yanvarya 1937 goda. Vstupil v silu 1 sentyabrya 1992 goda. Opublikovan: Valdības Vēstnesis, 44, 24.02.1937. S izmeneniyami i dopolneniyami. [Civil Law of the Republic of Latvia. Section three. Property law. Adopted January 28, 1937. Entered into force on September 1, 1992. Published: Valdības Vēstnesis, 44, 24.02.1937. With changes and additions].
3. Graždanskiy Zakon Latviyskoy Respubliki. Razdel chetvertyy. Obyazatel'stvennoe pravo. Prinyat 28 yanvarya 1937 goda. Vstupil v silu 1 marta 1992 goda. Opublikovan: Valdības Vēstnesis, 46, 26.02.1937. S izmeneniyami i dopolneniyami. [Civil Law of the Republic of Latvia. Section four. Obligation law. Adopted January 28, 1937. Entered into force on March 1, 1992. Published: Valdības Vēstnesis, 46, 02/26/1937. With changes and additions].
4. Germanskoe Graždanskoe Ulozhenie. Prinyat 18 avgusta 1896. Vstupil v silu 1 yanvarya 1900. Opublikovan: RGBI. S. 195. S izmeneniyami i dopolneniyami. [German Civil Code. Adopted August 18, 1896. Entered into force January 1, 1900. Published: RGBI. S. 195. With changes and additions].
5. Graždanskiy Kodeks Shveysarii. Prinyat 28 maya 1904 goda. Vstupil v silu 10 dekabrya 1907 goda. Opublikovan: BBl, 1904 IV 1, 1907 VI 367. S izmeneniyami i dopolneniyami. [Swiss Civil Code. Adopted May 28, 1904. Entered into force on December 10, 1907. Published: BBl, 1904 IV 1, 1907 VI 367. With changes and additions].
6. Vlasenko V.A. (2016) Razumnost' i opredelenost' v pravovom regulirovanii: monografiya [Reasonableness and certainty in legal regulation: monograph]. Moscow: Institut zakonodatel'stva i sravnitel'nogo pravovedeniya pri Pravitel'stve Rossiyskoy Federatsii: INFRA-M.
7. Berman, Harold J. (1988) Po napravleniyu k yntegratvnoy jursprudencyy: Polytyka, Moral', Ystoryja [Toward an Integrative Jurisprudence: Politics, Morality, History.] 76 (4) *California Law Review*: 779-801.

DOI <https://doi.org/10.30525/2592-8813-2022-2-26>

СВІТОГЛЯДНЕ СПРИЙНЯТТЯ ДЖАЗ-ТАНЦЮ В МИСТЕЦЬКОМУ ПРОСТОРИ СУЧАСНОСТІ

Олександр Плахотнюк,

кандидат мистецтвознавства, доцент,

доцент кафедри режисури та хореографії

Львівського національного університету імені Івана Франка (Львів, Україна)

ORCID ID: 0000-0003-4130-8653

oleksandr.plakhotnyuk@lnu.edu.ua

Анотація. У положеннях наукової статті автор проводить обґрунтування світоглядно-філософського сприйняття джаз-танцю у культурному та мистецькому просторі періоду ХХ століття – початку ХХІ століття в контексті розвитку сучасного хореографічного мистецтва. В якості результату дослідження формується тенденція розширення уявлень про філософію хореографічного мистецтва у сприйнятті сучасного танцю в науку сьогодні. Також, в окресленні світоглядного сприйняття джаз-танцю в мистецькому просторі, що проявляється на всі етапах його розвитку та стає актуальним у мистецтвознавчому дискурсі кінця ХХ – початку ХХІ століття, логічним висновком витікає підтвердження присутності у джаз-танці змістового філософського наповнення. Цей контент світоглядних категорій прагне надати відповіді на споконвічні питання, торкаючись при цьому й буденних проблем: як не втратити все; проте, коли втрата неминуча, як відновити сили; щоб не загубити життя, як вмотивувати себе заново; як знайти кохання; а коли воно знайдене, як не позбутися його; як вирішити всі проблеми побутового характеру і, разом з тим, духовного життя кожної людини. Джаз-танець завжди був дзеркальним відображенням буття людини, її світогляду і прояву волі, прагнення до неповторності та розкриття власної індивідуальності. Танцювальний рух джаз-танцю це завжди гімн людському життю у його неупереджених проявах, це глибинне прославлення всіх сторін чоловічого існування, що яскраво проявляються в танцювальному мистецтві. Однією із основних світоглядних властивостей джаз-танцю є швидка і досконала реакція на всі суспільно-політичні та історичні процеси розвитку суспільства. Відображення катаклізмів, криз та злетів економічного розвитку, філігранно віддзеркалена трагедія війн та піднесені емоції її завершення, від зневіри до перемоги – процес постійного розвитку, який формує нові зразки, напрямки і цілковиті самодостатні види та напрямки сучасного танцювального мистецтва.

Ключові слова: хореографічне мистецтво, танцювальна культура, танець, сучасний танець, філософія джаз-танцю, міжкультурна ознака джазового танцю.

PERCEPTION OF THE WORLD OF JAZZ DANCE IN THE ARTISTIC SPACE OF THE 20TH CENTURY

Oleksandr Plakhotnyuk,

Candidate of Art, Associate Professor,

*Associate Professor at the Department of Direction and Choreography
of the Lviv National University of the name of Ivan Franko (Lviv, Ukraine)*

ORCID ID: 0000-0003-4130-8653

oleksandr.plakhotnyuk@lnu.edu.ua

Abstract. In the provisions of the scientific article, the author substantiates the worldview and philosophical perception of jazz dance in the cultural and artistic space of the historical period of the 20th century – early 21st century in the context of the development of modern choreographic art. As a result of the study, an expansion of ideas about the philosophy of choreographic art is formed, which is reflected in the formation of the perception of modern dance in modern science. Also, in defining the worldview of jazz dance in the artistic space, which manifests itself at all stages of its development and becomes relevant in the art criticism discourse of the late 20th - early 21st centuries, it is a logical conclusion that jazz dance has a meaningful philosophical content and tries to give answers to eternal questions, as well as everyday problems: how not to lose everything, and if this happened, then restore strength, and restore yourself anew, how to find love, and when found, how not to get rid of it, solve all the problems of a domestic nature and the spiritual life of everyone person. Jazz dance has always been a mirror image of a person's existence, his worldview and manifestation of will, striving for originality and revealing his own individuality. The dance movement of jazz dance is always a hymn in honor of human life in its manifestations and depths of all aspects of human existence, which is clearly manifested in the dance art. One of the main philosophical properties of jazz dance is the ability to quickly and thoroughly respond to all socio-political and historical processes of society development. Reflection of cataclysms, crises and perturbation of economic development filigree reflects the tragedy of wars and emotions, its completion from victory to defeat. It is constantly developing, forming new samples, directions and whole self-sufficient types and directions of modern dance art.

Key words: choreographic art, dance culture, dance, modern dance, philosophy of jazz dance, intercultural feature of jazz dance.

Постановка проблеми. Світосприйняття танцю в мистецькому просторі сучасності не можливе без розуміння філософії танцювального мистецтва як в цілому, так і в окремих його видах. Танець, як й інші вид мистецтва, постійно потрапляє під вплив світоглядних суджень, філософсько-концептуальних інтерпретацій, нових теорій. Постає питання важливості усвідомлення новітніх підходів щодо сприйняття філософії джаз-танцю в сучасному та повсякденному хореографічному і культурно-мистецькому просторі. Тож на сьогоднішній день безперечним є важливість визначення філософської основи та проблематики, що закладено у джаз-танці.

Мета роботи – розглянути світосприйняття джаз-танцю в мистецькому просторі сучасності кінця XX – початку XXI століття. Визначити філософські ознаки, а також покликани й пробуджені ними тенденції сприйняття в контексті світового мистецького простору початку XXI століття.

Формулювання цілей дослідження: на перший план вступає доцільність аналізу основних ознак світосприйняття хореографічного мистецтва на прикладі джаз-танцю. Також доречним є визначення філософських проявів у джаз-танці, його визначальні риси, ознаки цих рис, що в сукупності своїй має сприяти уможливлення та реалізації інтеграційних процесів, пов'язаних з творчістю українських митців на ниві сучасної хореографії в європейське культурне середовище через усвідомлення їх ролі стосовно формування світових культурно-мистецьких парадигм, і, врешті решт, нових напрямів.

Методологія дослідження полягає в застосуванні методів об'єктивності та історизму в порівняльному і культурно-світоглядному аналізі хореографічних процесів, в тому числі відносно джаз-танцю. Зазначений методологічний підхід дозволяє розкрити та піддати аналізу світоглядну сутність джаз-танець зокрема та світового досвіду його сприйняття загалом. Метод об'єктивності й історизму надає змогу відстежити філософський світогляд джаз-танцівників. Порівняльний метод застосовується в дослідженні для виявлення ознак танцювальної культури джаз-танцю в сучасному культурно-мистецькому просторі.

Наукова новизна роботи полягає в розширенні уявлень про філософію хореографічного мистецтва та її роль у формуванні сприйняття сучасного танцю в науці сьогодення. Також, новий підхід виражається в окресленні світоглядного сприйняття джаз-танцю в мистецькому просторі, що проявляється на всіх етапах його розвитку, та стає актуальним у мистецтвознавчому дискурсі кінця XX – початку XXI століття.

Аналіз досліджень. Культурологічні та мистецтвознавчі аспекти африканської ритуально-хореографічної культури у своїх наукових працях розглянули Л. Федорова, С. Кулик, В. Конен. Питання філософії танцювального руху розглядає М. Фельденкрайз, В. Шубарін. Дослідники І. Печерський та Д. Безела розглядають аспекти філософського осмислення танцю та естетичного самоствердження та самовдосконалення. Джаз як культурне мистецьке явище аналізують Т. Полянський, Ф. Ньотон та інші.

Історію виникнення джазу, його естетичні, музично-виразові системи досліджувала В. Конен. У своїй праці «Народження джазу» учена визначила специфіку нових музичних джазових форм і видів, відмінних від традиційно-європейських. Автор показала, що народження джазу зумовили особливості розвитку музики в США, що різко відрізняється від звичного для Європи шляху. Для цього процесу характерні контамінація африканської

і європейської культур, враховуючи особливості соціальної та культурної історії Америки. Головною ідеєю монографії є спроба пояснити, як музика, що виникла в провінційному замкнутому негритянському середовищі, зайняла настільки помітне місце не тільки в США, а й у культурно-мистецькому житті інших країн світу (Конен, 1984).

Варто наголосити, що В. Конен торкалася й іншої складової джазового мистецтва – танцю, зокрема розглядала становлення джаз-танцю в контексті історії світосприйняття джазового мистецтва. Характеризуючи особливості танцю на менестрельній естраді під джазову музику, автор зауважила: «Три основні моменти визначали яскраву новизну музики на менестрельній естраді:

- велика роль танцювального коріння і його оригінальне американське трактування;
- настільки ж важливе значення банджо, тісно пов'язаного з танцем» (Конен, 1984: 107).

У науковій праці «Африканський танець. Звичай, ритуали, традиції» Л. Федорова зосередилася на з'ясуванні значення й місця фольклорного дійства й танцю в африканському суспільстві. Провівши дослідження танцювального мистецтва Африки, його природи, естетичного значення, соціальних функцій, автор зауважила «історичні обставини, що склались на сьогоднішній день і сприяють повноцінному функціонуванню й розвитку танцювального мистецтва в традиційному африканському середовищі. Це дозволяє їй виявити джерела різних явищ танцювальної культури африканців, зрозуміти і визначити її багатофункціональну специфіку. Африканський танець – скарбниця безцінної інформації про сутність природи цього мистецтва, про формування його художніх і соціальних аспектів» (Федорова, 1986: 3). Авторка також окреслила місце ритуально-обрядового танцю в житті й діяльності людини й традиційної африканської громади, охарактеризувала танцювально-пластичні образи, жести, рухи, ритмічну основу, зміст танцювальних па.

Дослідники філософії танцю І. Печерський та Д. Безела зазначали, що «... перспективи відриваються і для філософії танцю. Інтерпретація тіла як умови суб'єктивності підштовхує до розуміння виходу танцю за межі власної матеріальної структури, наповнення його сенсом. Інші види мистецтва також виходять за межі своєї матеріальності. Втім лише матеріал танцю нерозривно пов'язаний з суб'єктивністю та тілесною індивідуальністю виконавця» (Печерський, 2017: 9).

У праці «Джазовий танець на естраді» В. Шубарін запропонував культурно-мистецьку оцінку джазового танцю на естраді середини й кінця ХХ ст. у мистецтві радянського союзу. Характеризуючи джаз, він зазначив: «це насамперед ритмічно-емоційне відчуття. Ритм джазу сприймається як дещо поза його музикою, оскільки вплив ритмічних відчуттів у джазі сильніший, ніж вплив музичного матеріалу. Джаз – це створення конфлікту між протилежними один до одного вимірами, одною людиною – музикантом» (Шубарін, 2012: 34). Він запропонував свою авторську систему тренажу джазового естрадного танцю (позиції, пластика, вправи). Подав принципи виконавської майстерності, а також наводив розроблену ним же систему запису рухів танцю.

Проте у їх працях не розкривається філософське світосприйняття саме джаз-танцю, тому проблема визначення світосприйняття джаз-танцю в мистецькому просторі сучасності заслуговує на особливу увагу.

Виклад основного матеріалу. Джаз-танець і джазова музика з'явилися на теренах Американського континенту. Мистецтво джазової імпровізації, в тому числі і джаз-танцю, це майстерність як індивідуальної, так колективної імпровізації, що само по собі містить всі ознаки вправності. Відомим є той факт, що почувши звуки танцювальної музики, всі носії такої танцювальної традиції: від дитини до дорослого, від аматора до професіонала, починають пританцювувати. Таким чином джаз-танець має яскраво виражену основну властивість: всі можуть танцювати і рухатись саме так, як відчують музику, не притримуючись при цьому чітких канонів класичного танцю, традицій фольклорної спадщини або інших елементів хореографічного церемоніалу. Джазові танці дозволяють запросити до танцю партнера і сказати: «Давай просто станцюємо разом. Слухай музику, розслабся, рухайся як відчуваєш музику і відгукуйся на рух партнера».

Хореографічне мистецтво, його філософське сприйняття «через сучасний танець, стало джерелом міжкультурної комунікації між окремими творчими особистостями, групами, країнами, які належать до різних культур, що відповідно створює умови для розвитку конструктивного мистецького діалогу, рівноцінного стосовно репрезентантів інших культур» (Плахотнюк, 2021: 37).

Дослідники філософії танцю І. Печерський та Д. Безела влучно зазначали, що «Подібні перспективи відриваються і для філософії танцю. Інтерпретація тіла як умови суб'єктивності підштовхує до розуміння виходу танцю за межі власної матеріальної структури, наповнення його сенсом. Інші види мистецтва також виходять за межі своєї матеріальності. Втім лише матеріал танцю нерозривно пов'язаний з суб'єктивністю та тілесною індивідуальністю виконавця» (Печерський, 2017: 9).

Водночас надійно закріпилася думка щодо світогляду та ідеального буття танцю у його тісній взаємодії з музичною основою, у його тісних співвідношеннях руху й часу: «на відміну від музики, яка вкорінена в глечичний (несучий) аспект ідеального буття, танець, окрім цього фактору, вміщує у собі ще логічний момент, виражену невидиму думку, танець у його кореляції до музики можна порівняти зі співвідношенням руху й часу: руху – це якісно уречевлений час, тобто час, який втілений та наповнений змістом і виражений в русі як своєму іншому. Якщо музика є невиявленою сутністю світу, постійне прагнення явити світові свій образ, то танець, як образ становлення, є мистецтвом розкриття музичного образу, цього поглиблення, адже в танці можливості різні способи вираження однієї й тієї ж музики» (Печерський, 2017: 20).

Як бачимо, все що відбувається в житті людини завжди знайде своє відображення і в хореографічному мистецтві, танець, що відірваний від життя не може існувати, він втрачає свою життєздатність. «У зазначеному сенсі танець існує, тому що людина танцює. А чому людина танцює? Тому що вона жива, вона живе. Танець, як ми вже

пересвідчилися. Має глибинний зв'язок з реальністю, з життям. Він є межовим вираження нестримного енергетичного потоку під назвою життя. Він утілює у собі образ життя і, власне, саме життя, яке є вічним рухом. У танці людина здобуває шанс доторкнутися до вічного життя, вступити у контакт з Вічністю, перебуваючи на межі буття-тут-і-зараз і екстатичного буття» (Печерський, 2017: 35).

Джаз-танець – це історичний, соціальний, естетико-культурний феномен; це спосіб мислення певними світоглядними категоріями, стиль суспільної поведінки, пов'язаний з різними формами загальноприйнятої свідомості. Він став індикатором важливих соціокультурних, політичних і економічних перетворень, які вплинули на мистецький світ: відчувши їх вплив не переставав тим часом впливати в зворотному напрямку.

Відомо, що джаз-танець – це спеціалізований естетичний досвід, орієнтований на мистецькі потреби й соціально-культурні функції певних верств так званого постіндустріального суспільства. Цей досвід зумовлений моральними, етичними, естетичними нормами та ідеалами, які транслиуються й культивуються всередині компактних соціальних спільнот, що творять так звані сучасні субкультури. Між тим, джаз-танець володіє своїми категоріями й поняттями, актуалізується через танцівників, балетмейстерів, аудиторію, надає можливість повніше виявити виконавські можливості, характеризується особливим відчуттям свободи та імпровізаційності танцювальних рухів.

У сучасному мистецькому просторі джаз-танець – це особливий самостійний напрям хореографічного мистецтва кінця XIX – початку XXI століття, який надалі розвивається і взаємодіє зі всіма існуючими практиками сучасної хореографії, зі своїми законами та принципами, що втілюються через танцювальну лексику в завершені хореографічні твори. Його позитивними сторонами є висока роль креативного, експериментально-творчого начала, експресивність, комунікативність, відкритість глядачеві й водночас високий рівень танцювального професіоналізму (Плахотнюк, 2016: 165–166).

Протягом кінця XVIII – XIX ст. ці два напрямки культури – європейський й негритянський – впливали один на одного і врешті асимілювалися. Тож процес зародження джазового танцю, як напрямку, відбувався на основі африканської культури, ритмів і танців етнічного характеру, на які накладались різні нашарування європейської культури (релігійні, етнічні, естетичні).

Джазове мистецтво зародилося тоді, коли елементи фольклору різних етносів, які проживають в Америці, вже зустрілися в міському середовищі. Цей «новий» міський фольклор увійшов у взаємодію із новонародженим джазом (Плахотнюк, 2016: 57).

Ще в середині 60 років XX століття дослідник джазу Ф. Ньютон у своїй праці «Джазова сцена» виділяючи основні етапи розвитку джазу, зазначає: «Для того, щоб емоції чорних рабів знаходили якийсь виплеск, влада Луїзіани офіційно дозволяла їм виконувати ритуальні танці. Наприклад, на Конго-сквер в Новому Орлеані їх виконували до середини 1880 років. Та дуже швидко негритянська музика почала змішуватись з європейськими компонентами, наступний розвиток джазу є продуктом такого злиття і змішування» (Ньютон, 2007: с. 27).

У своєму історичному розвитку джаз сформував основні принципи свого прояву, характерні ознаки, що проявились як і в музиці так і танці джазового мистецтва, отже джаз:

– «це то, що робить з нього кожний індивідуальний виконавець, а кожний такий виконавець володіє своїми індивідуальним, голосом, мовою» (Ньютон, 2007: 93);

– «закладається перш за все в тих емоціях. Які він викликає і котрі не можуть бути відірваними від виконавців» (Ньютон, 2007: 109);

– «продемонстрував нам свою життєвість і властивість до розвитку» (Ньютон, 2007: 114);

– «має справу скоріше з людьми, ніж з нотами, ... одним словом, життєздатність джазу визначена, перш за все людськими емоціями, котрі викликає, а не її музикальними якостями» (Ньютон, 2007: 112);

– «потрібно аналізувати, вивчати і обговорювати в дискусіях, основним місцезнаходженням шанувальника є не танцювальний зал, не нічний клуб і навіть не джазовий концерт» (Ньютон, 2007: 171), а власна думка, постійне осмислення та перегляд власного ставлення до нього в залежності від життєвих ситуацій;

– це «... імпровізація, яка виконується без партитури, тобто танцівник не ознайомлений із задалегідь складеним хореографом текстом: до того, як він почне виконання, він знає про танець не більше, ніж, глядач, до тих пір, поки цей танець не буде виконано» (Печерський, 2017: 47);

– «ця суміш естетичних, соціальних, філософських і історичних зацікавлень є невід'ємною частиною природи справжнього шанувальника джазу» (Ньютон, 2007: 171);

– «дозволяє приймати участь в обговоренні і критиці мистецтва тим людям, котрим офіційне мистецтво ніколи не могло б надати такої можливості» (Ньютон, 2007: 196), відповідно в цьому проявляється його демократичність у сприйнятті всіма зацікавленими постатями;

– це, по-перше, демократичне мистецтво і водночас – це мистецтво протесту, проти закореніlostей, шаблонності, удаваних традицій у хореографії;

– це також прояв власного бачення, вияв певного протесту до так званих загально прийнятих норм у хореографічному мистецтві, що зверхньо ставляться до всього нового. Що ламає вдавані норми і традиції «рафінованого» мистецтва.

Феномен філософського світогляду джаз-танцю виділяє його в окремий напрям сучасного хореографічного мистецтва XX століття, популярність якого пояснюється закладеними в ньому безмежними можливостями нових творчих експериментів, розширенням, подоланням стилізованих кордонів у хореографії, поєднанням найрізноманітніших форм і напрямів сучасного танцю (Плахотнюк, 2016: 119).

Ще одним з не менш важливих факторів, що вплинули на формування сприйняття філософії джаз-танцю є його властивість бути постійно актуальним у культурно-мистецькому загалом, а не тільки в середовищі хореографічного мистецтва. Джаз-танець володіє у повній мірі космополітичною ознакою танцювальної культури в мистецькому просторі сучасності. Відповідно це можемо визначити наступними категоріями:

- космополітичні процеси сприйняття джаз-танцю у всіх його історичних етапах розвитку;
- мультинаціональність провідних джазових балетних труп та осередків світу, взаємна інтегрованість танцівників різних шкіл, наявність споріднених тенденцій до збереження етнічних традицій;
- поглинання і бездоганне реагування на зовнішні впливи, що відображаються у танцювальній техніці джаз-танцю так і в репертуарі хореографічних колективів;
- репертуарна політика балетних труп та національних театрів, які в своєму репертуарі активно використовують джаз-танець, спрямована таким чином, що має цільну тенденцію до об'єднання в репертуарі класичної спадщини балетного мистецтва, балетів популярніших сучасників та робіт локальних (національних) хореографів-балетмейстерів і джаз-танцю;
- завдяки розвитку новітніх технологій (відео- теле- фіксації, мережі Інтернет) глядачі, як і танцівники та балетмейстери мають змогу отримати швидкий доступ до найцікавіших зразків джазового хореографічного мистецтва всього світу і кращі напрацювання опосередковано впливають на всіх митців;
- сьогодення надає митцям розширюються можливості швидкої і продуктивної організації власне гастрольної діяльності, продажу свого творчого продукту, щодо розповсюдження та демонстрації своїх балетів, хореографічних вистав, творів, перформенсів у різних світових театрах та сценічних просторах, що надає джаз-танцю постійною затребуваності і актуальності (Plakhotnyuk, 2021: 43).

Історичний розвиток джаз-танцю проходить через використання різних джерел, це й етнічний танець, балет, теп-танець, а також вуличні стилі та контемпорарі й новітні форми перформативного мистецтва. Тут чітко проявляється властивість сучасного джаз-танцю стирати межі між генетичного джерелопоходження, поєднуючи воєдино та асимілюючи всі стилі, форми, напрями хореографічного мистецтва. На даному етапі цілком прослідковується властивість трансформації джаз-танцю в танцювальний театр і його поєднання з професійною технікою класичного танцю й хореографією модерн-танцю контемпорарі танцю. Філософія сучасного джаз-танцю має чітку і зрозумілу позицію доступності у сприйнятті, що проявляється у відповідному танцювальному тексті, у лексиці руху, якою «говорить» і яку «розуміє» весь світ (Плахотнюк, 2016: 61).

Це один із атрибутів феномену джаз-танцю – це неодмінно супроводжуючі його атрибути (музичність, візуальність, імідж виконавця, активність аудиторії, джазові спільноти, демонстративний потенціал до самовираження, постійний розвиток і виникнення новітніх сценічних та побутових форми джаз-танцю). Тенденція до синтезу мистецтв джаз-танцю виявляється в таких зовнішніх вимірах: театральність і видовищність, які ґрунтуються на універсальній властивості візуальності; впливі слова, тексту, що ґрунтується на незалежності, самодостатності у стосунку до музичного ряду і змістовності пісень; мімічна маска, грим, костюм як підсилення театральності джазового концерту, в якому можна простежити як стилізацію різних форм танцю, так і передбачення взаємозв'язку модними тенденція одягу; радіо і грамофонна платівка як можливість популяризації та формування спільноти шанувальників джазу, можливості проводити вільний час, прослуховуючи популярних виконавців; кіноплівка, кіно, відеоряд як засіб формування образу виконавця джазу (з часом, певних стереотипів та штампів). Отже, джаз-танець має можливість емоційно-естетичного вираження через рух і пластику тіла, один із головних феноменів його це перевтілення і відповідно переведення музики у візуальну площину самовираження через танець (Плахотнюк, 2016: 61–62).

У зв'язку з наведеним вище, сутність джаз-танцю чітко проявляється через філософський світогляд постановника та виконавця, де формується сучасний танець зовсім не відстороненим, не просто новітнім явищем, а вираженням свого внутрішнього «Я». В якості противици цьому факту, в той же час, глядач сприймає це мистецтво джаз-танцю через особисте світосприйняття, вже сформовану власну філософію життя, судження. Інколи таке розуміння ґрунтується на зовсім протилежних базисах. В ту саму хвилину, коли танець відтворюється виконавцями – він постає поза межами часу і не лишень у просторі свого виконання, а й в усвідомленні відсутності часових обсягів – таке мистецтво набуває філософських властивостей, де кожна доба буде віднаходити подальші тенденції його усвідомлення та переосмислення (Плахотнюк, 2021: 45).

Джаз-танець, є загальним визначенням для сучасного хореографічного мистецтва, що характеризується тенденцією до поєднання різних напрямів сучасних танцювальних технік. Для виконання джаз-танцю характерні імпровізація, підвищена емоційність, відображення філософії світосприйняття виконавця і автора постановника, підкреслена незалежність у виконання ритмічних рухів як усього тіла танцівника, так і окремих його частин, використання масиву віртуозної танцювальної техніки, формування свого глядача, який розуміє, сприймає, а головне, любить джаз-танець.

Висновки. Джаз-танець зародився з мільйонного наповнення різноманітних танцювально-музичних діалогів між: багатими та жебраками, щасливими і нещасними, міськими та сільськими, чорними та білими, чоловіком та жінкою, рабовласником і рабом, старою Африкою і старою Європою. Все це мало місце в «Новому Світі» американського континенту та набуло своєї форми, поступово стало популярною у всьому світі й, відповідно, увібрало в себе всі емоції та переживання, породжені такими діалогами.

Корні джаз-танцю простираються до блюзу зі своїми багатими традиціями і законами. Джаз-танець виникає безпосередньо в процесі його виконання на сцені, або танцювання в побуті, його створення – це мистецтво

соліста й водночас сотні виконавців яке вимагає безкорисної взаємодії всіх учасників (постановника, артиста, танцівника, музиканта) і світогляд кожного має безпосередній вплив саме на зміст джазового танцю.

Отже, логічним висновком зазначається, що джаз-танець має змістове філософське наповнення і намагається надати відповіді на споконвічні питання та буденні проблеми: як не втратити все; проте, коли втрачаєш неминує, як відновити сили; щоб не загубити життя, як вмотивувати себе заново; як знайти кохання; а коли воно знайдене, як не позбутися його; як вирішити всі проблеми побутового характеру і, разом з тим, духовного життя кожної людини. Джаз-танець завжди був дзеркальним відображенням буття людини, її світогляду і прояву волі, прагнення до неповторності та розкриття власної індивідуальності. Танцювальний рух джаз-танцю – це завжди гімн людського життя у його проявах та глибинах всіх сторін людського існування, що яскраво проявляється і в танцювальному мистецтві. Однією із основних світоглядних властивостей джаз-танцю є швидка і досконала реакція на всі суспільно-політичні та історичні процеси розвитку суспільства. Відображення катаклізмів, криз та злетів економічного розвитку, філігранно віддзеркалена трагедія війн та піднесені емоції її завершення, від зневіри до перемоги – процес постійного розвитку, який формує нові зразки, напрямки і цілковиті самодостатні види та напрямки сучасного танцювального мистецтва.

References:

1. N'yuton, F. (2007). Dzhazovaya stsena [Jazz scene]. Novosibirsk : Sib. univ. izd-vo, 224 p. [in Russian].
2. Konen V. (1984), Rozhdeniye dzhaza [Birth of Jazz]. Moskva : Sovetskiy kompozitor. 312 p. [in Russian].
3. Pecherans'kyi, I. Bazela, D. (2017). Vstup do filosofii tantsiu [Introduction to the philosophy of dance]. Kyiv : KNUKiM. 123 p. [in Ukrainian].
4. Plakhotnyuk O. (2021) Cosmopolitan processes in the theater of classical ballet. *Knowledge. Education. Law. Management Nauka. Oświata. Prawo. Zarządzanie*. Lublin : Fundacja Instytut Spraw Administracji Publicznej w Lublinie, 2021. № 5 (33). vol. 3. P. 38–43. DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.5.3.7> [in Ukrainian].
5. Plakhotnyuk, O. A. (2016). Dzhaz-tanets' yak fenomen khudozhn'oyi kul'tury [Jazz Dance as a Phenomenon of Art Culture]: dis. ... kandydat mistetstvoznavstva : 26.00.01 – Teoriia y istoriya kul'turi. L'viv, L'vivs'kyy natsional'nyy universytet imeni Ivana Franka. 295 p. [in Ukrainian].
6. Plakhotnyuk, O. (2021). Etnosvitohlyad fol'klornoho tantsiu v mystets'komu prostori suchasnosti [Ethnview of folklore dance in the artistic space of modernity]. *Aktual'ni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivs'kyi zbirnyk naukovykh prats' molodykh vchenykh Drohobys'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Drohobych : Vydavnychyy dim «Hel'vetyka»*. Vyp. 35. Tom 5. 4–8. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/35-5-1> [in Ukrainian].
7. Plakhotnyuk, O. (2021). Filsofs'ke spriniattia tantsiu na pidvalynakh suchasnoho mystetstva [Philosophical perception of dance on the foundations of modern art]. *Scientif and pedagogical "European educational values and ways to improve culture and arts ednkation": Internship proceedings. September, 6 – October 17, 2021*. Riga, Latvia : "Baltija Publishing". 43–46. [in Ukrainian].
8. Fedorova L. (1986). Afrikanskiy tanets. Obychai, ritualy, traditsii [African dance. Customs, rituals, traditions.]. Moskva : Nauka, 1986. 156 p. [in Russian].
9. Shubarin V. (2012). Dzhazovyy tanets na estrade [Jazz dance on the pop stage]. Sankt-Peterburg : Lan', Planeta muzyka. 240 p. [in Russian].

DOI <https://doi.org/10.30525/2592-8813-2022-2-27>

ФОРМУВАННЯ СТИЛІСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ: ЛІНГВОДИДАТИЧНИЙ АСПЕКТ

Лілія Рускуліс,

доктор педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри української мови і літератури

Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського (Миколаїв, Україна)

ORCID ID: 0000-0003-2293-5715

ruskulis_lilya@ukr.net

Анотація. У статті проаналізовано поняття «стилістична компетентність», яке визначено як здатність засвоїти стилістичну систему мови на фонетичному, лексико-семантичному, фразеологічному й граматичному рівнях; з'ясовано магістральні поняття стилістики; схарактеризовано об'єкт та предмет вивчення стилістики; простудійовано розділи стилістики – стилістику мови, стилістику мовлення та стилістику художньої літератури; розмежовано поняття «стиль мови» та «стиль мовлення»; окреслено проблему дотримання стилістичних норм та особливостей формування стилістичних умінь та навичок; визначено лінгводидактичну систему формування стилістичної компетентності учнів, яка охоплює: підходи до навчання (функційно-стилістичний, що забезпечує ефективну роботу з репрезентації особливостей функціонування мовних одиниць, їх реалізацію в кожному стилі; формування навичок вільного володіння мовленням), закономірності навчання (закономірності навчання мови та закономірності навчання мовлення); принципи навчання